

Galerija

Kombinirano likovno delo, risanje in tiskanje

Silva Copič, Anuša Blažko
Osnovna šola Danila
Lokarja Ajdovščina

Povzetek: Poleg že znanih in preizkušenih tehnik, ki jih učitelji vključujejo v reševanje likovnih nalog iz učnega načrta, je dobro včasih zaiti tudi v področje kombiniranja. Kombinirane likovne naloge, ki vsebujejo prvine z več področij (slikarstvo in kiparstvo, risanje in grafika idr.), so dobrodošle predvsem pri poglobljanju že usvojene učne snovi pri pouku ali pa pri nadgradnji in širjenju učenčevih likovnih obzorij pri interesni dejavnosti. Vendar se pri razmišljanju o kombinaciji področij, nalog in tehnik učitelju mnogokrat porajajo vprašanja: Katera področja in naloge je smiselno kombinirati? Katere tehnike izbrati? Kako doseči zadovoljiv estetski učinek kombiniranega dela? Kam uvrstiti kombinirano delo?

Ključne besede: kombiniranje likovnih področij, kombiniranje likovnih tehnik, risanje, grafika, predmet likovna umetnost, likovni krožek. **Combined Work of Art, Drawing and Printing. Abstract:** In addition to the already known and proven techniques that teachers use to resolve artistic assignments from the curriculum it is good sometimes to stray into an area of combined artistic assignments that contains elements from several fields (painting and sculpture, drawing and graphics, etc...). They are above all especially welcome for the deepening of already acquired learning materials at instructions or for upgrading and broadening of pupils' artistic horizons through extracurricular activities. However, the teacher often question herself when considering the combination of areas, assignments, and techniques: What areas and tasks to combine? Which techniques to choose? How to achieve a satisfactory aesthetic effect of the combined work? Where to place the combined work? **Key words:** combination of areas of art, combination of art techniques, drawing, graphics, art education, art club.

Izhajanje iz učnega načrta

Učni načrt učitelja s svojimi vsebinami, prilagojenimi razvojni zmogljivosti učencev, obvezuje in hkrati omejuje, da se pravilno odloča o osnovi in izvedbi likovnih nalog iz posameznih likovnih sklopov pri pouku likovne umetnosti in širše (likovne interesne dejavnosti, izbirni predmeti). To pomeni, da mora učitelj k likovnim nalogam pristopiti načrtovano in hkrati ustvarjalno, če hoče, da bodo učenci z izvedenimi likovnimi nalogami uspešno usvojili zastavljene cilje. V takšnem okviru se učitelj vedno znova znajde pred dilemo, kako najbolj optimalno povezati v celoto izbrani likovni problem, ustrezno likovno tehniko in likovni motiv. Likovne pedagogike iz polpretekle dobe so učitelju priporočale, da likovne naloge izvajajo le v t. i. »čistih likovnih tehnikah«, ki pa so v današnjem multimedijem času izzvenele. Danes se lahko učitelj glede na svoje predhodne pozitivne izkuš-

nje odloči za kombiniranje različnih likovnih tehnik znotraj samega likovnega področja ali širše med različnimi likovnimi sklopi. Pri izvedbi tako zasnovanih likovnih nalog mora biti učitelj še posebno občutljiv, da nenasilno kombinira kar vse likovne tehnike med seboj.

Smiselno kombiniranje področij in tehnik

Ko se učitelj odloči, da bo z učenci prvega VIO izvedel likovno nalogo v kombinirani likovni tehniki in morebiti tudi s kombiniranjem različnih področij, se mora predhodno ozreti ali preveriti vedenja in spretnosti učencev o posamezni izbrani tehniki na izbranem področju. Sama kombinacija likovnih tehnik naj privede do nadgradnje doseganega razumevanja in usvajanja likovnih problemov, ne pa tudi do zmede v otrokovem dojetju likovnih problemov. Prav to se kaj rado zgodi, če

kombinacijo izvedemo v času ali na področju, na katerem osnove še niso bile obravnavane, npr. kombiniranje področij in tehnik na začetku prvega razreda ali kombiniranje dveh področij, od katerih eno še ni bilo obravnavano.

Kombiniranje risanja in tiskanja pri likovnem krožku za učence drugega in tretjega razreda

Za spodbudo učiteljicam in učiteljem, ki želijo biti pri pouku likovne umetnosti in širše ustvarjalni, objavljamo primer iz prakse, izveden z učenci drugega in tretjega razreda pri likovnem krožku na OŠ Danila Lokarja Ajdovščina.

Izvedena likovna naloga je zajemala izražanje učencev z jasno in sproščeno črto (področje risanja) in ritmično ponavljanje barve in oblike (tisk s pečatniki – ena izmed preprostih grafičnih tehnik). V uvodnem motivacijskem delu so učenci videli izbrane primere japonskih barvnih lesorezov, sicer zanje še neizvedljive grafične tehnike. Učenci so v reprodukcijah lesorezov opazovali tekoče obrisne linije, nastale like in posamezne potiske znotraj njih.

Slika 1: Oglad reprodukcije

Učenci so se pri pouku že izražali z jasno in sproščeno črto v različnih risarskih tehnikah in z različnimi risali, prav tako imajo že iz prejšnjih let pridobljeno osnovno znanje o preprostih grafičnih tehnikah (tisk s pečatniki, monotipija). Ob učiteljevi spodbudi so tako uvideli možnost uresničitve podobnega vizualnega učinka na svojem likovnem izrazu, kot je viden v prikazanih primerih japonskih lesorezov.

Izbira likovnega motiva in motivacija

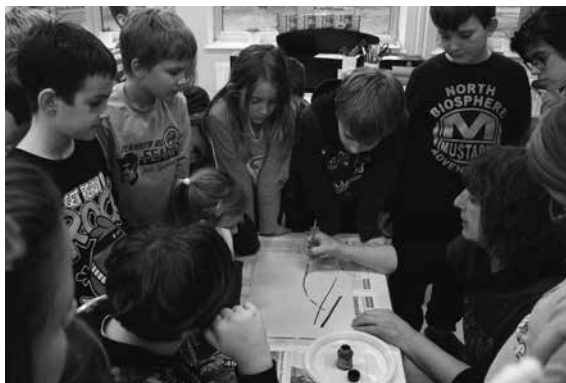
Med številnimi predlaganimi likovnimi motivi (Tihožitje s prtom, Za zaveso, Muca na preprogi idr.) so učenci izbrali motiv Pod odejo. Predlagani motivi so izbrani premišljeno in so smiselni, ker učence napeljujejo na razmišljanje in povezovanje podob iz njihovega vsakdana, s podobami na ogledanih reprodukcijah. V obeh primerih so prisotne podobe potiskane draperije.

V dodatno motivacijo, ki je v nižjih razredih zaželeno, saj spodbuja učenčovo domišljijo, je bil motiv posredovan kot kratka izmišljena pravljica o odeji, ki je iskala otroke, da bi jo potiskali.

Potek dela

Na izbrane barvne podlage večjega formata so učenci s tankim čopičem in črnilom s sproščeno in jasno linijo narisali izbrani motiv brez nepotrebni podrobnosti.

Slika 2: Demonstracija

Slika 3: Risanje

Drugi del naloge so učenci izvedli v preprosti grafični tehniki tiskanja s pečatniki. Izbirali so lahko med pečatniki iz različnih materialov (krompir, radirka, koščki lesa, plastični pokrovčki, plutovinasti zamaški ipd.). Z izbrano in hkrati omejeno obliko ter z omejeno paleto barv (dve barvi) so ritmično ponavljali vzorce in z njimi potiskali orisano obliko, ki v motivu ponazarja odejo.

Slika 4: Tiskanje

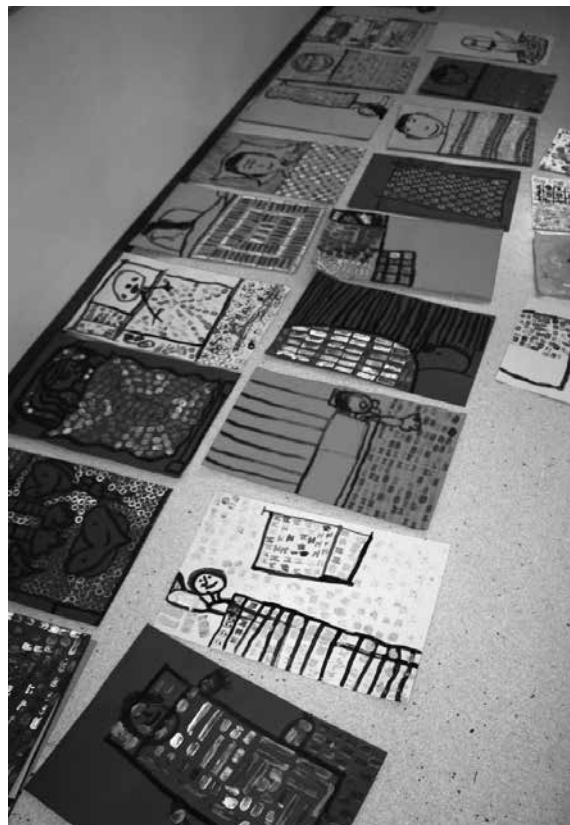

Slika 5: Tiskanje in risanje

Po končani fazi tiskanja so lahko učenci posamezne površine v motivu izpolnili z dodatno risbo. Opozorjeni so bili na dosedanje usvojeno znanje o črtnih površinah. Svoja dela so si ogledali, jih samostojno ovrednotili in določili površine, ki bi jih bilo smiselno obogatiti z uporabo prvotne likovne tehnike in materialov (risanje s čopičem in črnilom).

Slika 6: Pred vrednotenjem

Nadgrajevanje dela je od učencev zahtevalo samoevalvacijo, ki so jo ob zaključku likovne naloge skupaj z učiteljem izvedli tudi v skupini. Ob skupnem vrednotenju so učenci izpostavili glavna zahtevana merila:

- izražanje z jasno in sproščeno črto,
- ritmično ponavljanje barve in oblike, ustvarjeno s tiskom s pečatniki,
- domiselnost izvedbe kot celote.

Ob reševanju in izvedbi omenjene likovne naloge so učenci med drugim usvojili, ponovili ali nadgradili te cilje:

- navajanje na risarske podlage različnih velikosti in barv,
- razvijanje motoričnih spretnosti za rokovanje s tekočimi materiali za risanje,
- prostoročno risanje z jasno in sproščeno črto,
- razvijanje občutka za smiselno vključevanje slikovnega motiva v izbranem formatu,
- razvijanje občutka za gradnjo likovnega dela od celote k delom,
- razvijanje občutka za bogatenje narisane oblike s teksturami,

- izpeljava postopka za izvedbo preproste grafične tehnike,
- pridobivanje izkušenj o nastanku odtisa,
- razvijanje motoričnih spretnosti pri delu z različnimi materiali in orodji za grafiko,
- opredelitev in izvedba ritmičnega ponavljanja barve, oblike in velikosti,
- izvedba likovnega dela v kombinirani tehniki.

Je to risba ali grafika?

Dilema o umeščanju dela v eno samo področje je nepotrebna oz. je smiselna le, če bi s tovrstnim delom želeli sodelovati v področno omejenem natečaju. V tem primeru se moramo zavedati, da takšno delo ni samo risba, ker vsebuje prvine

grafike, in prav tako ni samo grafika, saj ga zaradi uporabe risarske tehnike ne moremo označiti kot klasični grafični list. To je kombinirano likovno delo. ■

Viri in literatura

1. Butina, M. (1995). Slikarsko mišljenje. Od vizualnega k likovnemu. Ljubljana: Cankarjeva založba.
2. Duh, M., Verlič, T. (2003). Likovna vzgoja v prvi triadi devetletne osnovne šole. Priročnik za učitelje razrednega pouka. Ljubljana: Rokus.
3. Japanese prints (1976). Oxford: Phaidon Press Limited.
4. Pibernik, J. (2006). Drugačnosti. Priročnik za učitelje likovnega pouka v osnovni šoli. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
5. Tacol, T. (1999). Didaktični pristop k načrtovanju likovnih nalog. Izbrana poglavja iz likovne didaktike. Ljubljana: Debora.
6. Tacol, T. (2003). Likovne igrarije. Učbenik za likovno vzgojo v 3. razredu devetletne osnovne šole. Ljubljana: Debora.

Špela Arnolj

